

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/111/2017
Identifikačné číslo spisu:	1208226173
Dátum vydania rozhodnutia:	25.04.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Danica Kočičková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1208226173.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkýň: 1/ P. R., nar. XX. X. XXXX, bývajúca v A., V. a 2/ Q. B., nar. X. X. XXXX, bývajúca v A., V., zastúpených JUDr. Gabrielom Blehom, advokátom so sídlom v Bratislave, L. Dédera č. 2, proti žalovaným: 1/ C. S., nar. X. XX. XXXX, bývajúca v A., N., 2/ Z. S., nar. XX. X. XXXX, bývajúca v A., M. a 3/ V. M., nar. X. X. XXXX, bývajúci v A., A., zastúpeným advokátskou kanceláriou JUDr. ANDREA TAKÁTS ILČÍKOVÁ, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Palisády č. 14, za ktorú koná konateľka a advokátka JUDr. Andrea Takáts Ilčíková, o určenie neplatnosti závetu, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 6C/86/2008, o dovolaní žalobkýň proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4Co/93/2016 z 28. septembra 2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyne 1/ a 2/ sú povinné spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným 1/ až 3/ náhradu trov dovolacieho konania, o výške ktorej bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II v poradí prvým rozsudkom č. k. 6C/86/2008-345 zo 7. augusta 2013 určil, že závet poručiťa Q. A., spísaný dňa 12. 12. 2007 vo forme notárskej zápisnice č. N 267/2007, Nz 55431/2007, NCRI 54975/2007 notárkou JUDr. Magdalénou Čížovou, so sídlom Notárskeho úradu v Bratislave, na základe ktorého nadobudli po poručiťovi Q. A. dedičstvo C. S. (žalovaná 1/) a V. M. (právna predchodkyňa žalovaných 2/ a 3/), je neplatný. Proti predmetnému rozsudku okresného súdu sa žalovaní odvolali. Krajský súd v Bratislave uznesením sp. zn. 4Co/591/2013-385 z 28. apríla 2015 rozsudok okresného súdu v spojení s opravným uznesením z 23. septembra 2013 č. k. 6C/86/2008-348 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení zrušujúceho uznesenia odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie sa nedostatočným a nesprávnym spôsobom vysporiadal s existenciou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti závetu, keď jeho existenciu videl len v morálnej satisfakcii poskytnutej žalobkyniam a v možnosti uplatnenia si nárokov z dedičstva po ich bratovi. Zdôraznil, že žalobkyne neboli účastníkmi dedičského konania, preto prichádza do úvahy ochrana ich dedičských práv vyplývajúca z ust. § 485 Občianskeho zákonníka. V uvedenej súvislosti odvolací súd

uviedol, že pokiaľ by aj žalobkyne boli úspešné v konaní o určenie neplatnosti závetu, museli by následne podať žalobu na vydanie dedičstva podľa ust. § 485 Občianskeho zákonníka, a teda určovacou žalobou by s konečnou platnosťou nedosiahli sledovaný cieľ.

2. V poradí druhým rozsudkom č. k. 6C/86/2008-410 z 20. októbra 2015 okresný súd viazaný právnym názorom odvolacieho súdu vyjadreným v jeho zrušujúcom uznesení z 28. apríla 2015 rozhodol tak, že žalobu zamietol. Proti uvedenému rozsudku okresného súdu sa žalobkyne odvolali. V záhlaví označeným rozsudkom z 28. septembra 2016 odvolací súd rozsudok okresného súdu ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 zák. č. 160/2015 Z. z., Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“) potvrdil. V odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie vykonal v potrebnom rozsahu dokazovanie, tak aby riadne zistil skutkový stav veci, výsledky dokazovania správne vyhodnotil a na základe ich vyhodnotenia dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, pričom svoje rozhodnutie riadne odôvodnil. Vychádzajúc zo záväzného právneho názoru odvolacieho súdu správne postupoval, keď v rámci ďalšieho konania posudzoval existenciu naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti predmetného závetu, pričom dospel k správne záveru, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení nie je v danom prípade daný. Z uvedených dôvodov vyhodnotil odvolací súd jednotlivé odvolacie námietky žalobkyní ako neopodstatnené a zdôraznil, že žaloba o určenie neplatnosti závetu nie je takým procesným inštitútom, ktorý by s konečnou platnosťou vyriešil právne postavenie žalobkyní. V nadväznosti na uvedené uviedol, že prostriedkom právnej ochrany žalobkyní je žaloba na vydanie dedičstva podľa ust. § 485 Občianskeho zákonníka.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobkyne (ďalej aj „dovolateľky“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodnili poukazom na ust. § 421 ods. 1 písm. a/ a písm. c/ C. s. p. Uviedli, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v zmysle ust. § 432 ods. 1 C. s. p., ktorého podstata je v závere odvolacieho súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti závetu poručiteľa Q. A. Ďalej uviedli, že za najsprávnejší, najrýchlejší a najjednoduchší postup vedúci k dosiahnutiu spravodlivosti považujú žalobu o určenie neplatnosti závetu a nie žalobu o vydanie dedičstva podľa ust. § 485 Občianskeho zákonníka, tak ako v odôvodnení rozsudku uviedol odvolací súd. V súvislosti s prípustnosťou dovolania poukázali na uznesenie NS SR sp. zn. 1 M Cdo 1/2009 zo dňa 31. júla 2009, kde najvyšší súd ako súd dovolací konštatoval, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti právnych úkonov - zmluvy o úvere a zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva k nehnuteľnosti je daný. Navrhli, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. Žalovaní vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že dovolanie žalobkyní je neprípustné a zároveň aj absolútne nedôvodné, pretože rozhodnutie odvolacieho súdu je správne a neexistuje žiadny dôvod na jeho zmenu alebo zrušenie. Vo vzťahu k uzneseniu Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. júla 2009, sp. zn. 1M Cdo 1/2009 uviedli, že toto rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa netýka sporu o určenie neplatnosti závetu, nakoľko bolo vydané v súvislosti s konaním o určenie neplatnosti spotrebiteľskej zmluvy o úvere, kde súdy posudzovali platnosť tejto zmluvy. V nadväznosti na uvedené žalovaní uviedli, že odvolací súd dospel k správne záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti závetu, ktorý mal spočívať (naliehavý právny záujem) predovšetkým v morálnej satisfakcii žalobkyní.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C. s. p.) a naň oprávnenými osobami (§ 424 C. s. p.), zastúpenými v zmysle § 429 ods. 1 C. s. p. skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom, ktorým je možné napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu pri splnení zákonom stanovených predpokladov a podmienok. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ § 431 až 435 C. s. p.) a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady

prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

7. Podľa § 419 C. s. p., proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

8. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p., dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Podľa § 432 ods. 1, 2 C. s. p., dovolanie prípustné podľa § 421 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

10. Z citovaných zákonných ustanovení je zjavné, že na to, aby mohol dovolací súd podrobiť dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť splnené predpoklady prípustnosti dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, uvedených pod písmenom a/ až c/ ust. § 421 ods. 1 C. s. p. a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v zákone (§§ 431 až 435 C. s. p.).

11. V preskúmvanej veci si dovolateľky ako dovolací dôvod uplatnili nesprávne právne posúdenie veci dovolacím súdom (§ 432 C. s. p.). Prípustnosť dovolania odôvodnili poukazom na ust. § 421 ods. 1 písm. a/ a tiež písm. c/ C. s. p., t. j. tým, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo jeho rozhodnutie, t. j. otázky existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti závetu, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a zároveň, že otázka existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti právnych úkonov (vo všeobecnej rovine, t. j. nielen na určení neplatnosti závetu) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. V súvislosti s týmito predpokladmi prípustnosti dovolania v závere dovolania označili uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Cdo 1/2009 z 31. júla 2009, ktorým najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu a aj súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, pričom zaujal stanovisko k otázke naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti právneho úkonu - zmluvy o úvere a zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva k nehnuteľnosti tak, že naliehavý právny záujem na riešení neplatnosti zmluvy o úvere je daný, pretože žalobca - spotrebiteľ, ktorý má v spore špecifické postavenie ako slabšia zmluvná strana, potrebuje mať vyriešenú otázku, aký je jeho skutočný dlh nad rámec poskytnutých finančných prostriedkov v prípade čiastočnej neplatnosti zmluvy, týkajúcej sa odplaty za poskytnutie úveru.

12. Z hľadiska posúdenia predpokladov prípustnosti dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. je podstatné vymedzenie pojmu ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu a to či dovolateľ (v tomto prípade dovolateľky) pri uplatnení uvedeného predpokladu prípustnosti dovolania postupoval tak, aby súd mohol posúdiť, či uvedený predpoklad prípustnosti dovolania bol splnený. Za ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. 1. 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom

posúdení vecí predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, treba do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávanej Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31. 12. 1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v Zborníkoch stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR vydaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. I, 1965 - 1967), 1980 (č. II, 1964 - 1969) a 1986 (č. IV, 1970 - 1983), pokiaľ sú stále použiteľné (najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu) a neboli prekonané neskoršou judikatúrou. Napokon vzhľadom na čl. 4 ods. 2 C. s. p. je potrebné za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, a to Ústavného súdu Slovenskej republiky, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie.

13. V preskúmvanej veci dovolateľky odôvodnili dovolanie nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom. V dovolaní v súlade s ust. § 432 ods. 2 C. s. p. vymedzili, ktoré právne posúdenie veci pokladajú za nesprávne a v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. V súvislosti s odôvodnením predpokladov prípustnosti dovolania poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu, a to na uznesenie sp. zn. 1 M Cdo 1/2009 z 31. júla 2009.

14. Z odôvodnenia uznesenia sp. zn. 1 M Cdo 1/2009 z 31. júla 2009 vyplýva, že najvyšší súd v ňom zaujal stanovisko k otázke existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti zmluvy o úvere a zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva k nehnuteľnosti tak, že uviedol, že „pri skúmaní podmienok uvedených v § 80 písm. c/ O. s. p., umožňujúcich riešenie práva, resp. právneho vzťahu súdnym rozhodnutím treba vychádzať z toho, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o úvere (pôžičke) má žalobca - spotrebiteľ (ktorého špecifické postavenie ako slabšej zmluvnej strany v spore osvedčuje predovšetkým úprava v komunitárnom práve, početná judikatúra súdov európskych spoločenstiev, v nie poslednom rade i domáca právna úprava), pretože potrebuje mať vyriešenú otázku, aký je jeho skutočný dlh nad rámec poskytnutých finančných prostriedkov v prípade čiastočnej neplatnosti zmluvy, týkajúcej sa odplaty (úroky, poplatky)“. Zároveň uviedol, že „naliehavý právny záujem žalobcu na určení neplatnosti právneho úkonu je potrebné skúmať so zreteľom na individuálne okolnosti prípadu, predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním určovacej žaloby a konečný zmysel žalobcom navrhovaného rozhodnutia.“ Z uvedeného je zrejmé, že a) pri posúdení existencie naliehavého právneho záujmu na konkrétnom požadovanom určení sú vždy podstatné a rozhodujúce individuálne skutkové a právne okolnosti daného sporu, b) rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 M Cdo 1/2009 z 31. júla 2009 nie je vzhľadom na iné skutkové a právne okolnosti súvisiace s určení neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere a zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva k nehnuteľnosti vo vzťahu k sporu o určení neplatnosti závetu takým rozhodnutím, ktoré by malo v danom prípade zakladať odklon odvolacieho súdu pri riešení otázky existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti závetu (t. j. otázky, od ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu) od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Pokiaľ ide o predpoklad prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p., dovolateľky tvrdenú rozdielnosť rozhodovania dovolacieho súdu v otázke existencie naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti závetu (resp. vo všeobecnej rovine právneho úkonu) odôvodnili poukazom len na jedno rozhodnutie dovolacieho súdu, na základe ktorého z logiky veci nemožno konštatovať rozdielnosť rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v uvedenej otázke. Z kontextu celého ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. vyplýva, že zákonodarcu pri vymedzení predpokladu prípustnosti dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. nemal na mysli rozdielnosť v rozhodovaní odvolacieho a dovolacieho súdu, pretože to rieši ust. § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. ako odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ale rozdielnosť rozhodovania jednotlivých senátov dovolacieho súdu, reprezentovaných jeho viacerými rozhodnutiami. V tejto časti preto dovolanie nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že od prijatia Občianskeho zákonníka je výlučným právnym prostriedkom ochrany oprávneného dediča, výslovne upraveným v § 485 tohto právneho predpisu, žaloba na vydanie dedičstva (hereditatis petitio), pričom v súdnej praxi neboli zaznamenané žiadne pochybnosti, že svojou podstatou ide o žalobu na plnenie alebo na vydanie.

15. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie podľa ust. § 447 písm. c/ a f/ C. s. p. ako procesne neprípustné odmietol.

16. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 C. s. p. v spojení s ust. § 262 ods. 1 C. s. p. tak, že žalobkyniam uložil povinnosť zaplatiť žalovaným náhradu trov dovolacieho konania s tým, že o výške tejto náhrady bude v zmysle ust. § 262 ods. 2 C. s. p. rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením. V uvedenej súvislosti dovolací súd uvádza, že takouto formuláciou výroku o náhrade trov konania bude splnená požiadavka zákona, aby rozhodnutie súdu o nároku na náhradu trov konania v spojení s rozhodnutím o výške tejto náhrady bolo vykonateľné (§ 232 ods. 1 C. s. p.), teda, aby bolo spôsobilým exekučným titulom pre prípadné vynútenie ním uloženej povinnosti (6 Cdo 222/2016).

17. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.